

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>



## Σύναξη της Παναγίας Σουμελά



Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/3445/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: N/A  
Δημιουργία εγγράφου: 13/04/2026 19:04:28

## Σύνοψη

---

Τύπος εορτής: Εορτάζει στις 15 Αυγούστου εκάστου έτους.

Ημ/νια Βίου: N/A

# Βιογραφία

---

Η Μονή Παναγίας Σουμελά (από το όρος Μελά και του ποντιακού ιδιώματος «σού», που σημαίνει «εις το» ή «εις του» = «εις του Μελά», δηλαδή Σουμελά) ή Μονή Σουμελά, είναι ένα πασίγνωστο χριστιανικό ορθόδοξο μοναστήρι κοντά στην Τραπεζούντα, σύμβολο επί 16 αιώνες του Ποντιακού Ελληνισμού.

Σύμφωνα με την παράδοση, το 386 μ.Χ. οι Αθηναίοι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος (βλέπε 18 Αυγούστου) οδηγήθηκαν στις απάτητες βουνοκορφές του Πόντου μετά από αποκάλυψη της Παναγίας, με σκοπό να ιδρύσουν το μοναχικό της κατάλυμα. Εκεί, σε σπήλαιο της απόκρημνης κατωφέρειας του όρους, σε υψόμετρο 1063 μέτρα, είχε μεταφερθεί από αγγέλους η ιερή εικόνα της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, την οποία, πάντα κατά την παράδοση, εικονογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς.

Οι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος έκτισαν με τη συμπαράσταση της γειτονικής μονής Βαζελώνα κελί και στη συνέχεια εκκλησία μέσα στη σπηλιά, στην οποία είχε μεταφερθεί θαυματουργικά η εικόνα. Το σοβαρό πρόβλημα της ύδρευσης του μοναστηριού λύθηκε, επίσης σύμφωνα με την παράδοση, κατά θαυματουργό τρόπο. Η ανθρώπινη λογική αδυνατεί να απαντήσει στο θέαμα που βλέπουν και οι σημερινοί ακόμη προσκυνητές, να αναβλύζει αγιασματικό νερό μέσα από ένα γρανιτώδη βράχο. Οι θεραπευτικές του ιδιότητες έκαναν πασίγνωστο το μοναστήρι όχι μόνο στους χριστιανούς, αλλά και στους μουσουλμάνους που ακόμη συνεχίζουν να το επισκέπτονται και να ζητούν τη χάρη της Παναγίας.

Κοντά στο σπήλαιο κτίστηκε το 1860 μ.Χ. ένας πανοραμικός τετραώροφος ξενώνας 72 δωματίων και άλλοι λειτουργικοί χώροι για τις ανάγκες των προσκυνητών, καθώς και βιβλιοθήκη. Γύρω από τη μονή ανοικοδομήθηκαν μικροί ναοί αφιερωμένοι σε διάφορους αγίους.

Οι ιδρυτές του μοναστηριού συνέχισαν τη δράση τους και έξω από τον προσκηυματικό χώρο. Σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από τη μονή, απέναντι από το χωριό Σκαλίτα, έχτισαν το ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης και σε απόσταση δύο χιλιομέτρων το παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας, στο οποίο οι μοναχοί το 1922 μ.Χ. έκρυψαν την εικόνα της Μεγαλόχαρης, τον σταυρό του αυτοκράτορα Μανουήλ Γ΄ του Κομνηνού και το χειρόγραφο Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου.

Η μονή κατά καιρούς υπέφερε από τις επιδρομές των αλλόπιστων και των κλεπτών, εξ αιτίας της φήμης και του πλούτου που απέκτησε. Μερικά περιστατικά συνδέονται και με θαυματουργικές επεμβάσεις της Παναγίας για τη σωτηρία του μοναστηριού. Σε κάποια από αυτές τις επιδρομές λεηλατήθηκε από ληστές και, σύμφωνα πάντα με την παράδοση, καταστράφηκε, για να ανασυσταθεί από τον Τραπεζούντιο Όσιο Χριστόφορο (βλέπε 18 Αυγούστου) το 644 μ.Χ. Τη μονή προίκισαν με μεγάλη περιουσία και πολλά προνόμια, κτήματα, αναθήματα και κειμήλια οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου και αργότερα κυρίως οι αυτοκράτορες της Τραπεζούντας Ιωάννης Β΄ Κομνηνός (1285 - 1293 μ.Χ.), Αλέξιος Β΄ Κομνηνός (1293 - 1330 μ.Χ.), Βασίλειος Α΄ Κομνηνός (1332 - 1340 μ.Χ.).

Μεγάλοι ευεργέτες της μονής ήσαν ο Μανουήλ Γ΄ Κομνηνός (1390 - 1417 μ.Χ.), και ο Αλέξιος Γ΄ (1349 - 1390 μ.Χ.). Ο πρώτος προσέφερε στη μονή ανεκτίμητης αξίας Σταυρό με τιμιόξυλο, ο οποίος σήμερα μετά από πολλές περιπέτειες, βρίσκεται μαζί με τα άλλα κειμήλια της μονής στο νέο της θρόνο, στην Καστανιά της Βέροιας. Ο Αλέξιος Γ΄ (1349 - 1390 μ.Χ.), τον οποίο έσωσε η Μεγαλόχαρη από μεγάλη τρικυμία και τον βοήθησε να νικήσει τους εχθρούς της, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης την οχύρωσε καλά, έχτισε πύργους, νέα κελιά και ανακαίνισε τα παλαιά της κτίσματα. Της χάρισε 48 χωριά και εγκατέστησε 40 μόνιμους φρουρούς για την ασφάλειά της. Γενικά προσέφερε τόσα πολλά ώστε να ανακηρυχθεί από τους μοναχούς ως «νέος Κτήτωρ». Μέχρι το 1650 μ.Χ. σωζόταν έξω από την πύλη του ναού η ακόλουθη ιαμβική επιγραφή «Κομνηνός Αλέξιος εν Χριστώ σθένων / πιστός Βασιλεύς, Στερρός, Ένδοξος, Μέγας / Αεισέβαστος, Ευσεβής, Αυτοκράτωρ / Πάσης Ανατολής τε και Ιβηρίας / Κτήτωρ πέφυκε της Μονής ταύτης νέος (1360 μ.Χ.) ΙΝΔ ΙΓ΄».

Πολλά από τα προνόμια που χορήγησαν οι Κομνηνοί στη μονή επικυρώθηκαν και επεκτάθηκαν επί Τουρκοκρατίας με σουλτανικά φερμάνια και πατριαρχικά σιγίλλια. Οι σουλτάνοι Βαγιαζήτ Β΄, Σελήμ Α΄, Μουράτ Γ΄, Σελήμ Β΄, Ιμπραήμ Α΄, Μωάμεθ Δ΄, Σουλεϊμάν Β΄, Μουσταφά Β΄, Αχμέτ Γ΄, αναγράφονται στους κώδικες της μονής ως ευεργέτες.

Η εύνοια την οποία σε πολύ μεγάλο βαθμό έδειξαν οι αυτοκράτορες προς τη μονή δεν είναι απόρροια μόνον θρησκευτικότητας, αλλά και προσωπικής αντίληψης της θείας επέμβασης. Χαρακτηριστική είναι, όπως προαναφέραμε, η θαυματουργική διάσωση του Αλεξίου Γ΄, από φοβερό ναυάγιο. Αλλά και οι σουλτάνοι οι οποίοι ευεργέτησαν τη μονή είχαν προσωπικές εμπειρίες των θαμάτων που επιτελούσε η Παναγία Σουμελά. Αναφέρεται η περίπτωση του σουλτάνου Σελήμ Α΄ που θεραπεύτηκε από σοβαρή ασθένεια με τη βοήθεια του αγιάσματος της μονής.

Πολύτιμα έγγραφα και πολλά αρχαία χειρόγραφα φυλάγονταν στη βιβλιοθήκη του μοναστηριού, μέχρι τον ξεριζωμό. Μέσα στη βιβλιοθήκη της μονής βρήκε το 1868 μ.Χ. ο ερευνητής Σάββας Ιωαννίδης το πρώτο ελληνικό χειρόγραφο του Διγενή Ακρίτα.

Τα μοναστήρια του Πόντου υπέφεραν από τη βάρβαρη και ασεβή συμπεριφορά των Νεότουρκων και των Κεμαλικών, οι οποίοι φανάτιζαν τις άγριες και ληστρικές μουσουλμανικές ομάδες. Πολλές φορές έπεσαν θύματα ληστειών και καταστροφών. Το 1922 μ.Χ. οι Τούρκοι κατέστρεψαν ολοσχερώς το μοναστήρι. Αφού πρώτα λήστεψαν όλα τα πολύτιμα αντικείμενα που υπήρχαν μέσα στη μονή, μετά έβαλαν φωτιά, για να σβήσουν τα ίχνη των εγκλημάτων τους ή για να ικανοποιήσουν το μίσος τους εναντίον των Ελλήνων. Οι μοναχοί πριν την αναγκαστική έξοδο το 1923 μ.Χ. έκρυψαν μέσα στο παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας την εικόνα της Παναγίας, το ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου και τον σταυρό του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Μανουήλ Κομνηνού.

Με ενέργειες του πρωθυπουργού της Ελλάδας Ελευθερίου Βενιζέλου, το 1930 μ.Χ., όταν στα πλαίσια της προωθούμενης τότε ελληνοτουρκικής φιλίας ο Τούρκος πρωθυπουργός Ισμέτ Ινονού επισκέφτηκε την Αθήνα, δέχτηκε μια αντιπροσωπεία να πάει στον Πόντο και να παραλάβει τα σύμβολα της ορθοδοξίας και του ελληνισμού.

Το 1930 μ.Χ. ζούσαν μόνο δύο καλόγεροι του πανάρχαιου ιστορικού μοναστηριού. Ο υπέργηρος Ιερεμίας στον Λαγκαδά της Θεσσαλονίκης, ο οποίος αρνήθηκε να πάει γιατί δεν τον άκουγαν τα πόδια του, ή γιατί δεν ήθελε να ξαναζήσει τις εφιαλτικές σκηνές της τουρκικής βαρβαρότητας και ο πανέμορφος, ζωηρός και ζωντανός Αμβρόσιος Σουμελιώτης, προϊστάμενος στην εκκλησία του Αγίου Θεράποντα της Τούμπας στη Θεσσαλονίκη. Από τον μοναχό Ιερεμία έμαθε ο Αμβρόσιος την κρύπτη των ανεκτίμητων κειμηλίων. Στις 14 Οκτωβρίου έφυγε ο Αμβρόσιος, εφοδιασμένος με ένα κολακευτικό συστατικό έγγραφο της τουρκικής πρεσβείας για την Κωνσταντινούπολη και από εκεί για την Τραπεζούντα, με προορισμό την Παναγία Σουμελά. Λίγες μέρες αργότερα επέστρεψε στην Αθήνα όχι μόνο με τα σύμβολά μας, αλλά και με τον Πόντο, όπως είχε γράψει τότε ο υπουργός Προνοίας της κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου Λεωνίδας Ιασωνίδης: «Εν Ελλάδι υπήρχαν οι Πόντιοι, αλλά δεν υπήρχεν ο Πόντος. Με την εικόνα της Παναγίας Σουμελά ήλθε και ο Πόντος».

Η εικόνα φιλοξενήθηκε για 20 χρόνια στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας. Πρώτος ο Λεωνίδας Ιασωνίδης πρότεινε το 1951 μ.Χ. τον επανενθρονισμό της Παναγίας Σουμελά σε κάποια περιοχή της Ελλάδας. Συγκεκριμένα έγραψε στην εφημερίδα Πατρίς των Αθηνών: «Αναζητήσωμεν εν ταις Νέαις Χώραις παλαιάν τινά Σταυροπηγιακήν Μονήν, βραχώδη και ερυμνήν, παρεμφερή προς την εν Πόντω ερημωθείσαν, θα μετωνομάσωμεν αυτήν εις «Νέαν Παναγίαν Σουμελά» και θα δώσωμεν αυτήν εις ψυχικήν ανακούφισιν και παρηγορίαν εις τας τριακοσίας πενήντα χιλιάδας των Ποντίων, δι' ους δεν είνε προσιταί αι Αθήναι!. Και θα δίδεται ούτω και πάλιν η ευκαιρία εις τον γενναιόψυχον τούτον Λαόν να συγκροτή τας πανηγύρεις και να συνεχίζη τας τελετάς και να εμφανίζη τας αλησμονήτους εκείνας κοσμοσυρροάς κατά τας επετείους της Παρθένου εορτάς, ασπασζόμενος την εικόνα των 17 Ποντιακών αιώνων, αισθανόμενος τα παλαιά της συγκινήσεως ρίγη, αναβαπτίζόμενος εις την προς την πατρίδα πίστιν και τραγουδών εν συνοδεία της Ποντιακής λύρας το αλησμόνητο τραγούδι:

«Εμέν Κρωμναίτε λένε με

Κανέναν κι φογούμαι.

Ση Σουμελάς την Παναγιάν

θα πάγω στεφανούμαι!»

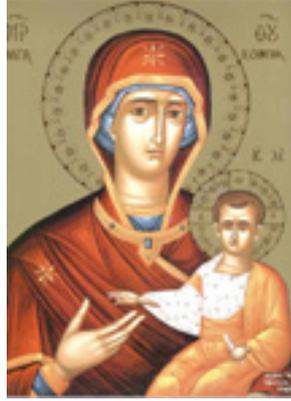
Πράγματι, το 1951 μ.Χ. ο Κρωμναίος οραματιστής και κτήτωρ Φύλων Κτενίδης έκανε πράξη την επιθυμία όλων των Ποντίων, με τη θεμελίωση της Νέας Παναγίας Σουμελά στις πλαγιές του Βερμίου στην Καστανιά της Βέροιας.

# Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

---



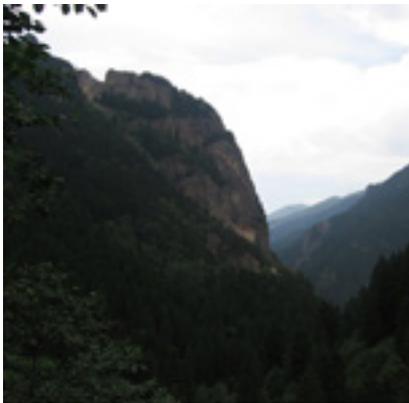
Παναγία Σουμελά (αντίγραφο)



Παναγία Σουμελά (αντίγραφο)



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Τοιχογραφία από την Μονή  
Παναγίας Σουμελά στην  
Τραπεζούντα



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Καστανιά Ημαθίας



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Καστανιά Ημαθίας



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Καστανιά Ημαθίας



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Καστανιά Ημαθίας



Η Μονή Παναγίας Σουμελά στην  
Καστανιά Ημαθίας



Παναγία Σουμελά



Παναγία Σουμελά

# Οπτικοακουστικό Υλικό

---



Παναγία Σουμελά -<br />Το παλιό  
μοναστήρι



Παναγία Σουμελά -<br />Καστανιά  
Ημαθίας

## Σχετικές συνδέσεις

---

- [Όσοι Βαρνάβας, Σωφρόνιος και Χριστόφορος](#)